

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Isabelle Andersson

Nämndemäns ersättningsvillkor - en ändamålsenlig reglering?

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Jacob Öberg

Termin: HT 2019

Innehåll

SUMMARY	3
SAMMANFATTNING	4
FÖRKORTNINGAR	5
1 INLEDNING	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Syfte och frågeställningar	7
1.3 Metod och material	7
1.4 Avgränsningar	8
1.5 Disposition	10
2 NÄMNDEMANNASYSTEMET OCH DESS BAKGRUND	10
2.1 Dagens system	11
2.2 Hur tillsätts nämndemännen?	11
2.3 Förutsättningar för att bli nämndeman	12
2.4 Historisk utveckling	13
3 ERSÄTTNING TILL NÄMNDEMÄN	15
3.1 Dagens system	15
3.1.1 Grundarvode	15
3.1.2 Övriga ersättningar	15
3.1.3 Ersättning för inkomstförlust	16
3.2 Utveckling av ersättningssystemet	16
4 VILKA PROBLEM VÅLLAR SYSTEMET?	20
4.1 Arvodet borde höjas	20
4.2 Ersättningsfusk	21
5 ANALYS	23
5.1 Borde systemet förändras på grund av fusket?	23

5.2 Borde systemet förändras på grund av missnöjet?	25
5.3 Mina reflektioner	26
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	28
RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	30

Summary

Lay judges have long played an important role in Sweden's judiciary system, but their role has evolved over time. Since 1983, both lay and legal judges have had individual votes, resulting in equal levels of influence pertaining to judgments. The argument for including lay judges in this process is to ensure that the opinion of Sweden's citizens is not overlooked. Moreover, it results in greater transparency and accountability related to the court's activities. Thus, it is of great importance that the structure of the lay judges is representative for the Swedish population.

In addition to being compensated for loss of income resulting from missing work, lay judges receive additional compensation. To ensure efficiency regarding the system of lay judges, these economic rights are regulated in an ordinance. There has been concern that the demographics of lay judges does not reflect that of Sweden's population, particularly pertaining to age. For this reason, the rules have been reformed several times.

The economic compensation to lay judges has been debated from many angles. During 2018 it was discovered that many lay judges received large amounts of money they were not entitled to. Some believe compensation is too low and suggest an increase in order to strengthen the system. Based on these opinions, the essay discusses the effects of today's regulations and analyzes if the compensation system is in need of reformation. The analysis concludes the system itself cannot be blamed for cheating, and that courts should improve controls. Furthermore, the current compensation system is not serving the intended purpose of the ordinance. The rules do not encourage a balanced structure of lay judges, as younger citizens are less attracted due to economic conditions and time aspects.

Sammanfattning

Systemet med lekmän i domstol har funnits med under större delen av det svenska rättssystemets framväxt. Nämndemännens roll har däremot förändrats under åren. Sedan 1983 har nämndemännen individuell rösträtt och är i det avseendet jämställda med den lagfarna domaren. Motivet till att ha utbildade domare är att de anses garantera att det i domstolarna fattar beslut som ligger i linje med medborgarnas rättsuppfattning. Dessutom möjliggör det större insyn för medborgarna i domstolsverksamheten. Av denna anledning är det av stor vikt att nämndemännens sammansättning är representativ för den svenska befolkningen.

För sitt uppdrag erhåller nämndemännen ett arvode. Dessutom kan de få ersättning för inkomstförlust om de drabbas av ett löneavdrag från sin ordinarie arbetsgivare i samband med uppdraget. Rätten till arvode och ersättning regleras i en förordning, vilken har vuxit fram i syfte att göra nämndemannasystemet mer ändamålsenligt. Åtskilliga gånger har det påtalats att nämndemannakåren inte speglar hur befolkningen ser ut, främst vad gäller ålder, och med det i åtanke har reglerna flertalet gånger modifierats.

Utifrån olika aspekter har nämndemännens ersättning debatterats i media. Under 2018 uppdagades att ett antal nämndemän misstänktes ha fuskat med ersättningen och fått ut stora summor pengar trots att de inte hade rätt till det. Från annat håll ställs det krav på att arvodet är alldeles för lågt och måste höjas för att stärka nämndemännens roll. Med utgångspunkt i dessa åsikter diskuterar uppsatsen effekterna av dagens ersättningsregler och analyserar om ersättningssystemet är i behov av en förändring. Analysen mynnar ut i att ersättningssystemet i sig inte kan beskyllas för fusk med ersättning, men att domstolarnas kontroller behöver skärpas. Vidare dras även slutsatsen att dagens arvodesregler inte ligger i linje med förordningens ändamål. Reglerna främjar inte en allsidig sammansättning av nämndemän, eftersom yngre nämndemän till följd av ekonomiska villkor och tidsåtgång inte attraheras lika mycket av uppdraget.

Förkortningar

Prop.

Proposition

RB

Rättegångsbalk

SOU

Statens Offentliga Utredningar

1 Inledning

1.1 Bakgrund

I Sverige har vi, utöver utbildade domare, även lekmannadomare som saknar juridisk utbildning, så kallade nämndemän. Nämndemannasystemet är så pass gammalt att det har anor från medeltiden, men än idag finns det kvar i våra rättssalar. Med jämna mellanrum lyfts nämndemän fram i media som på ett eller annat sätt har väckt uppmärksamhet i samband med sitt uppdrag. 2018 fick den så kallade ”Solna-domen”¹ stor medial uppmärksamhet, där en nämndemans personliga åsikt ledde till att en man friades från misstankar om misshandel mot sin fru. Nämndemannen hade uttalat att mannen kom från en bättre familj än kvinnan och att kvinnan var opålitlig. Med anledning av fall som detta har fenomenet med lekmän i domstol allt mer börjat ifrågasättas. Såväl jurister som icke-jurister ställer sig kritiska till att ha lekmannadomare, och titt som tätt förs det fram att nämndemannasystemet borde avskaffas av en eller annan anledning.²

En aspekt värd att lyfta är nämndemännens rätt till ersättning för sitt uppdrag. Nämndemännen har nämligen, liksom andra uppdragstagare inom stat och kommun, rätt till både arvode och ersättning för inkomstförlust under tiden de befinner sig i domstol. Under 2018 granskade TV4:s program Kalla Fakta ett antal nämndemän som begärt stora summor i ersättning för sin tjänstgöring i domstol, trots att de inte haft rätt till det enligt gällande regler.

Nämndemannasystemet har avhandlats i en mängd olika verk genom åren. Bland dessa kan nämnas ett antal offentliga utredningar, senast Nämndemannautredningen som presenterades 2013.³ Det finns även ett antal studentuppsatser på området som behandlar bland annat huruvida fenomenet med lekmannadomare är rättssäkert, och om deras politiska anknytning kan strida mot Europakonventionen. Däremot har det inte skrivits specifikt om ersättningssystemet, något som jag finner värt att uppmärksamma. Denna uppsats blir därför mitt bidrag till debatten om nämndemännens plats i domstolen och huruvida den egentligen är så självklar.

¹ HovR B 2728-18.

² Se exempelvis Teodorescu, *Hög tid att avskaffa nämndemännen*, Göteborgs-Posten 2019-03-13.

³ SOU 2013:49.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att kritiskt undersöka hur ersättningssystemet för nämndemän är utformat, vad som ligger till grund för dess utformning, samt hur systemet fungerar i praktiken.

För att uppnå syftet utgår uppsatsen från tre frågeställningar som kommer att besvaras;

- 1) Hur ser dagens nämndemannasystem och dess ersättningssystem ut?
- 2) Vilka problem anses ersättningssystemets utformning vålla?
- 3) Borde arvodes- och ersättningsreglerna förändras, och i så fall hur?

1.3 Metod och material

Typiskt för juridiska uppsatser är att använda sig av den rättsdogmatiska metoden. Den anses innefatta att det görs en beskrivning, en tolkning och ett fastställande av den gällande rätten. Detta sker utifrån de vedertagna rättskällorna. Denna uppsats bygger visserligen till stor del på lag, förarbete och viss juridisk doktrin, varför en rättsdogmatisk metod skulle kunna fungera här. En del av min uppsats kommer dock ta ledning av andra källor än de allmänt vedertagna. Bakgrunden till detta är dels att det inte finns så mycket doktrin och forskning på området som avser just nämndemännens ersättningssystem, dels att syftet med uppsatsen sträcker sig längre än att enbart fastställa den gällande rätten. För att kunna besvara mina frågeställningar behöver jag följaktligen ta in ytterligare material. Den dogmatiska metoden ger inte något större utrymme till att yttra sig om utfallet av den gällande rätten. Däremot lämpar sig den rättsanalytiska metoden bättre i detta avseende då den är mer fri och tillåter användandet material som inte är av juridisk karaktär. Metoden är också mer passande då uppsatsen inte enbart syftar till att fastställa gällande rätt, utan även har som mål att ur ett kritiskt perspektiv analysera den gällande rätten och effekterna av den.⁴

För redogörelsen av den historiska bakgrunden kommer jag i huvudsak använda mig av Christian Diesens bok *Lekmän som domare*. Utredningen däri spänner över ett stort spektrum men är också detaljrik. Diesen är professor emeritus i processrätt och ett välkänt namn inom juristernas process- och straffrättsvärld, varför jag tillmäter hans verk stor betydelse. Den gällande rätten redogörs för genom aktuella lagrum och förarbeten. Enligt rättskällehierarkin står lag och förordning högst, följt

⁴ Sandgren s. 49 ff.

av förarbeten.⁵ Trots detta kommer förarbetena att användas i större utsträckning än förordningen som reglerar rätten till ersättning för nämndemän. Detta är för att på ett något djupare stadium kunna redogöra för rättsutvecklingen samt motiven bakom dagens regleringar. Vidare används Domstolsverkets information till nämndemän för att ge en beskrivning av den praktiska tillämpningen av reglerna.

På grund av tids- och utrymmesmässiga skäl kommer jag inte göra en egen studie över hur många nämndemän som bryter mot reglerna. Jag kommer istället att utgå från Kalla Faktas avsnitt⁶ från 2018 och de uppgifter som presenteras där. Det kommer också lyftas in tidningsartiklar och tingsrättsdomar i framställningen. Ingen av dessa källor anses vara allmänt accepterade rättskällor. Tingsrättsdomarna är inte prejudicerande och nyhetsartiklarna kan innehålla felaktigheter eller vara politiskt vinklade. Efter avvägning har jag valt att ändå använda mig av dessa, i syfte att i enlighet med den rättsanalytiska metoden kunna granska effekterna av gällande rättsregler.

1.4 Avgränsning

Problematiken kring nämndemannasystemet är komplex och systemet i sig innehåller flera delar som skulle kunna granskas. Denna uppsats kommer dock att avgränsas till att fokusera på ersättningssystemet för nämndemän. Uppsatsen kommer också att avgränsas till att undersöka förhållandena i Sverige, och innehåller därför inga komparativa moment. Det görs ingen åtskillnad på nämndemän i olika domstolar, då ersättningssystemet omfattar hela nämndemannakåren, oavsett vilken domstol eller instans de tjänstgör i. I viss mån kommer dock ett större fokus att läggas på nämndemän som tjänstgör i tingsrätt, då det är i denna instans som den stora andelen nämndemän har sina uppdrag. Sist men inte minst är det nämndemännens rätt till arvode och ersättning för inkomstförlust som huvudsakligen kommer att diskuteras, även om övriga ersättningar också nämns för att ge läsaren en större förståelse för ersättningssystemet.

⁵ Bernitz, s. 31 f.

⁶ Kalla Fakta del 5, *Nämndemännen*, sändes 2018-06-04.

1.5 Disposition

Kapitel två redogör kortfattat för det svenska systemet med lekmannadomare. Avsnittet tar upp hur nämndemän tillsätts och vilka förutsättningar som krävs för att kunna bli aktuell som nämndeman. För att ge en kontext till varför lekmän deltar i domstol ges också en kortare historisk överblick av lekmannadomarnas roll och utvecklingen av denna. Sedan följer ett avsnitt som beskriver dagens ersättningssystem och vilka olika regler som gäller för nämndemän när det kommer till arvodering och ersättning för inkomstförlust. I kapitlet redogörs det också för systemets framväxt och vilka motiv som har legat bakom när reglerna författats. Det fjärde kapitlet belyser effekterna av ersättningssystemet utifrån kritik och uppgifter som har framkommit i media. Avslutningsvis analyseras i kapitel fem om ersättningssystemet har några brister utifrån vad som har beskrivits i föregående avsnitt. Det resoneras också kring om systematikens konstruktion är hållbar eller om det på något sätt hade kunnat förändras, och i så fall hur.

2. Nämndemannasystemet och dess bakgrund

2.1 Dagens system

Nämndemän är personer som dömer i domstol men som saknar krav på juridisk utbildning.⁷ I Sverige har vi idag ca 8 500 nämndemän⁸ som tjänstgör i olika instanser och i olika domstolar. Dessa lekmannadomare deltar inte i allt beslutsfattande som sker i domstol, utan rätts sammansättning varierar beroende på vilken typ av mål det är som ska dömas i. Vid brottmålsrättegångar ska domstolens sammansättning vara en ordförande som är juridiskt skolad, och tre nämndemän.⁹ Utgångspunkten är densamma i familjerättsliga mål.¹⁰ Vid tvistemål där förlikning är tillåtet gäller dock att rätten är domför med endast en lagfaren domare, om det yrkade beloppet understiger ett halvt prisbasbelopp.¹¹

Vid avgörandet av ett mål ska rätten överlägga. Skulle det vara så att rätten är oenig ska en omröstning ske.¹² Både ordförande och nämndemän har individuell rösträtt och rösterna är lika mycket värda. Skulle utfallet av röstningen blir 2–2 gäller i tvistemål att den sida som har ordförandens röst vinner. I brottmål gäller istället principerna *in dubio pro reo* och *in dubio mitius*, vilka innebär att den sida som vill fria, alternativt röstar för en mildare påföljd, ska vinna.¹³

2.2 Hur tillsätts nämndemännen?

För att bli aktuell som nämndeman måste man bli nominerad av ett politiskt parti. Det krävs inte att man är politiskt aktiv inom partiet, men det är bara genom ett partis nominering till kommun- och landstingsfullmäktige som en person kan väljas som nämndeman. Partierna får nominera ett visst antal kandidater utifrån hur stort partiet är i kommunen eller landstinget.¹⁴ I 4 kap 5 §

⁷ Diesen, s. 14.

⁸ Domstolsverket, Foldern *Bli nämndeman*.

⁹ Rättegångsbalken 1 kap. 3 b §.

¹⁰ Äktenskapsbalken 14 kap. 17 §, föräldrabalken 20 kap. 1 §.

¹¹ Rättegångsbalken 1 kap. 3 b §.

¹² Rättegångsbalken 29 kap. 1 §.

¹³ Rättegångsbalken 29 kap. 3 § och Diesen s. 141 f.

¹⁴ Domstolsverket: *Bli nämndeman*, Så blir du vald.

Rättegångsbalken (RB) stadgas att nämndemän utses genom val. Valet av nämndemän till tingsrätt görs av kommunfullmäktige, och nämndemän i hovrätten väljs av landstingsfullmäktige. Bestämmelserna i RB ställer också krav på eftersträvandet av att nämndemannakårens sammansättning bör spegla befolkningen i sådana hänseenden som avser kön, ålder, etnisk bakgrund och yrke. Det uttrycks därför att personer som inte tidigare har tjänstgjort som nämndemän samt de som tidigare har tjänstgjort kortast tid bör väljas i första hand.¹⁵ Motiven för en allsidig sammansättning har i förarbetena uttalats vara att nämndemännens medverkan syftar till att garantera att domstolarnas avgöranden ska stämma överens med medborgarnas allmänna uppfattning om rätten. Dessutom främjar det medborgarnas inblick i domstolarnas rättskipning. Utifrån detta är det av vikt att den svenska befolkningen återspeglas i gruppen av nämndemän i så stor utsträckning som möjligt.¹⁶

2.3 Förutsättningar för att bli nämndeman

För att kunna väljas som nämndeman måste personerna ifråga uppfylla ett antal villkor. Enligt RB måste man vara svensk medborgare, 18 år fyllda och inte vara i konkurstillstånd eller ha förvaltare.¹⁷ För att kunna väljas till tingsrätt finns det också ett krav på att vara folkbokförd i kommunen som hör till tingsrätten. Vidare ska nämndemäns valbarhet bedömas utifrån individens omdömesförmåga, självständighet, laglydnad och övrig lämplighet för uppdraget. Det är domstolen som ska kontrollera dessa behörigheter och avgöra om nämndemannen som har utsetts är lämplig. Om en person blir vald till nämndeman kommer domstolen också att begära ut ett utdrag ur belastningsregistret.¹⁸ Skulle personen i fråga finnas med i belastningsregistret innebär det inte automatiskt en olämplighet för uppdraget, men uppgifterna som framgår är en del av bedömningen.¹⁹

Det är obligatoriskt för alla valda nämndemän att genomgå en introduktionsutbildning innan de tar plats i domstol. Varje domstol ansvarar för sina egna utbildningar, men huvuddragen är

¹⁵ Rättegångsbalken 4 kap. 7 §.

¹⁶ Prop. 1987/88:138 s. 14.

¹⁷ Rättegångsbalken 4 kap. 6 §.

¹⁸ Domstolsverket: Bli nämndeman, Så blir du vald.

¹⁹ Domstolsverket: Bli nämndeman, Frågor och svar.

gemensamma för alla. Nämndemännen ska bland annat ha kännedom om domstolarna i Sverige, veta vad offentlighet och sekretess är och hur lagstiftning och rättskällor fungerar.²⁰

Sist men inte minst måste nämndemän också avlägga domareden innan de får påbörja tjänstgöringen i domstol. Domareden är densamma som avläggs av lagfarna domare.²¹

Jag N.N. lovar och försäkrar på heder och samvete, att jag vill och skall efter mitt bästa förstånd och samvete i alla domar rätt göra, ej mindre den fattige än den rike, och döma efter Sveriges lag och laga stadgar [...]. Detta allt vill och skall jag som en ärlig och uppriktig domare troget hålla.

Utdrag ur domareden, 4 kap 11 § RB.

2.4 Historisk utveckling

Fenomenet med nämndemän i Sverige är över 800 år gammalt.²² Under landskapslagarnas tid under 1200-talet fanns olika rättegångsformer. En av dem var *nämndsmålen*, där 12 ledamöter var med och avgjorde målet. Inledningsvis var nämnden främst ett bevismedel som användes för att tillföra fakta om parterna och bidra med sin lokalkännedom. Nämnden förändrades gradvis och gick från att vara ett bevismedel till att allt mer ta sig an en domares roll.²³

Under 1500- och 1600-talet hade nämndemännen som störst makt, då det ofta var nämnden som bedrev den verkliga rättskipningen.²⁴ I och med införandet av 1734 års lag reducerades nämndens makt; det krävdes numera en helt enig nämnd för att kunna överrösta domaren, och därmed förlorade nämnden sin domarroll. Samtidigt var det de utbildade juristerna som hade den ledande ställningen i rätten.²⁵

²⁰ Domstolsverket: Bli nämndeman, Om uppdraget.

²¹ Thornefors, Rättegångsbalk (1942:740) 4 kap. 11 §, Lexino 2017-05-08.

²² Diesen s. 13.

²³ Diesen s. 108 ff.

²⁴ Diesen s. 112.

²⁵ Diesen s. 115.

Tidigare hade nämnden bestått av 12 personer, men i samband med rättegångsbalkens ikraftträdande år 1948 minskades antalet till 9 nämndemän. 1971 reducerades antalet ännu en gång, nu till 5, och slutligen sattes antalet i tingsrätt till 3 i samband med nämndemannareformen 1983. Samtidigt skedde den stora omställningen som åter gav nämndemännen en domarroll; den individuella rösträtten infördes och nu vägde deras röster lika tungt som domarens.²⁶ Sammantaget kan sägas att nämndemännen har funnits med under en mycket stor del av utvecklingen av Sveriges rättsväsende, men deras makt och roll har i hög grad varierat.

²⁶ Diesen s. 118.

3 Ersättning till nämndemän

3.1 Dagens system

I RB föreskrivs att nämndemän som har en anställning har rätt till ledighet från denna i den omfattning som behövs för att kunna fullgöra sitt uppdrag.²⁷ Rätten till ledighet avser både själva deltagandet i huvudförhandling, och tiden för resor till och från domstolen.²⁸ För utförandet av nämndemannauppdraget har man rätt till ersättning. Ersättningen avser dels ett grundarvode, dels ersättning för kostnader och inkomstförlust. Detta regleras i förordning (1982:814) om ersättning till nämndemän och vissa andra uppdragstagare inom domstolsväsendet m.m. (hädanefter ersättningsförordningen).

3.1.1 Grundarvode

I ersättningsförordningen anges att grundarvodet som betalas ut är 500 kr per dag som nämndemännen deltar i sammanträde, och 300 kr per förberedelsedag. Beloppen är samma för såväl tingsrätt och hovrätt som kammarrätt och förvaltningsrätt och gäller för alla nämndemän, oavsett vilken inkomst de har. Är tjänstgöringen kortare än tre timmar betalas istället ut ett arvode om 250 kr per sammanträdesdag.²⁹ Vid sammanträdet tar ordförande eller protokollföraren närvaro på nämndemännen, och utifrån dessa uppgifter sker en automatisk beräkning av arvodet.³⁰

3.1.2 Övriga ersättningar

Förutom grundarvodet finns en rad olika tilläggsarvoden. Skulle sammanträdet dra ut på tiden ges ett tillägg om 150 kr för tjänstgöring efter kl. 16.30. Sammanträden som hålls på helger eller under högtidsdagar ger ett tillägg på ytterligare 500 kr per dag. Även kostnader för barn tillsyn som uppkommer när nämndemän tjänstgör i domstolen ersätts, såvida barnpassningen inte utförs av någon familjemedlem.³¹ Rese- och traktamentsersättningar betalas enligt de regler som i normalfallet gäller för statstjänstemän, det vill säga att resor med det billigaste färdmedlet ersätts.

²⁷ Rättegångsbalken 4 kap. 7a §.

²⁸ Domstolsverket: Information till arbetsgivare.

²⁹ Ersättningsförordningen, 2 §.

³⁰ Ersättningar till nämndemän, s. 3.

³¹ Ersättningsförordningen 2 b-d §.

Dessutom gäller för nämndemän som har mer än 50 km enkel resväg från hemmet till domstolen att ett särskilt inställelsearvode om 100 kr betalas ut per tjänstgöringsdag.³²

3.1.3 Ersättning för inkomstförlust

De nämndemän som har en anställning och där en inkomstförlust uppstår med anledning av uppdraget har rätt till ersättning för detta.³³ Mer information än så ges inte i förordningen, däremot finns fördjupad information att tillgå i Domstolsverkets egen folder *Bli nämndeman*. Där går att läsa att det endast är för dagar som nämndemannen drabbas av löneavdrag som ersättning ska betalas. Om någon verklig inkomstförlust inte finns ska alltså ingen ersättning utgå. Ersättningen begärs för varje enskilt tillfälle och det är nämndemännen som på begäran av domstolen ska kunna styrka det begärda beloppet, till exempel genom uppvisande av ett arbetsgivarintyg. För enskilda näringsidkare gäller att de själva ska beräkna hur stor den faktiska inkomstförlusten är, och kunna styrka hur beräkningen har gjorts. Om en nämndeman är delägare i ett aktiebolag är det den minskade lönen som utgör inkomstförlusten, inte bolagets minskade inkomster.³⁴ Här bör också nämnas att varje domstol enligt regeringsformen utgör en egen myndighet³⁵ och att tillvägagångssättet för hantering av begärda ersättningar och kontroller av intyg kan därför skilja sig åt.

Enligt 11 kapitlet 1 § i inkomstskattelagen (1999:1229) ska ersättning som en uppdragstagare får utbetald på grund av tjänst räknas som skattepliktig inkomst. Därför görs ett skatteavdrag på 30 procent på ersättning som betalas ut från Domstolsverket. Detta gäller både för arvode och ersättning för inkomstförlust.³⁶

3.2 Utveckling av ersättningssystemet

Arvode för nämndemännens tjänstgöring i domstol infördes 1953 och var då 20 kr per dag. Sedan dess hade arvodesnivån höjts kontinuerligt med några års mellanrum fram till 1989. Beloppet som

³² Ersättningsförordningen 4 och 4 a §§.

³³ Ersättningsförordningen 2 a §.

³⁴ Ersättningar till nämndemän, s. 1 f.

³⁵ Se regeringsformen, 1:8.

³⁶ Ersättningar till nämndemän, s. 3.

betalades ut då var 300 kr per dag, oavsett hur lång sammanträdestiden var.³⁷ Rätten till ersättning för inkomstförlust infördes 1985 och möjliggjorde utbetalning av tilläggsbelopp för de nämndemän som på grund av sitt uppdrag fick avdrag på sin lön. Maxbeloppet som betalades ut per dag var 450 kr, för både arvode och ersättning för inkomstförlust. Bakgrunden till denna ändring var att det under 1980-talet hade gjorts undersökningar som pekade på brister när det kom till nämndemannakårens sammansättning, och det framhölls att kåren inte var representativ för hur den svenska befolkningen såg ut. Genom att förbättra ersättningsvillkoren trodde man sig kunna locka fler personer till uppdraget.³⁸

Under 1990-talen fortsatte kritiken mot nämndemannakårens sammansättning, varför en kommitté tillsattes år 2000 med uppgift att se över rekryteringen av nämndemän. Deras arbete mynnade ut i betänkandet Framtidens nämndemän (SOU 2002:61). I utredningen framhölls vikten av att ha ett ersättningssystem som främjade en allsidig sammansättning av nämndemannakåren. Som motvikt poängterades att ersättningen måste spegla det faktum att nämndemännen är lekmän och inte professionella domare.³⁹

Arvodet hade inte höjts sedan 1989, och många nämndemän tyckte utvecklingen av deras ekonomiska villkor hade stått stilla alldeles för länge. Kommittén påpekade att nämndemannauppdraget sedan länge visserligen hade betraktats som ett hedersuppdrag som egentligen inte krävde någon ekonomisk ersättning, men att nämndemän liksom andra uppdragstagare inom staten och kommuner borde få en rimlig ersättning för sitt utförda arbete.⁴⁰ Mot bakgrund av detta presenterades förslaget att höja arvodet från 300 till 500 kr per sammanträdesdag.⁴¹

Dessutom föreslogs en ändring av ersättningen för inkomstförlust, så att den i framtiden skulle utges utöver arvodet. Skälen för detta var framför allt att det ansågs vara av stor betydelse att ingen gjorde en ekonomisk förlust med anledning av nämndemannauppdraget. Ersättning för

³⁷ SOU 2002:61 s. 122.

³⁸ SOU 2002:61 s. 43 f.

³⁹ SOU 2002:61 s. 109.

⁴⁰ SOU 2002:61 s. 112.

⁴¹ SOU 2002:61 s. 125.

inkomstförlust ansågs också främja rekryteringen av nämndemän i yngre åldrar och därmed även eftersträvandet av ett allsidigt sammansatt nämndemannainstitut. Även Domstolsverket hade i en rapport redan 1992 påtalat att det fanns risk för att yrkesverksamma nämndemän inte längre skulle vilja fortsätta sin tjänstgöring om inte ersättningsreglerna förändrades.⁴²

Förslagen behandlades i en proposition där regeringen och många remissinstanser därtill rekommenderade att införa de föreslagna ändringarna, vilket också blev fallet. Vad som däremot inte togs upp av regeringen i propositionen var förslaget om att införa ersättning för merkostnader som uppkommer för egenföretagare i samband med uppdraget.⁴³ Förslaget avsåg exempelvis situationer där nämndemannen varit tvungen att anlita en annan person i företaget under tiden de befann sig i domstolen. Utredningskommitténs skäl för detta förslag var samma som för barn tillsynsförslaget, närmare bestämt att det fanns en risk att nämndemän annars skulle avstå från uppdraget.⁴⁴ Förslaget ansågs från regeringens håll inte vara tillräckligt betydelsefullt och gränsen för rätt till ersättning drogs därför vid en faktisk inkomstförlust.

Huruvida några åldersutjämnningar har skett med införandet av de nya reglerna är svårt att avgöra. 1980 uppmättes antalet nämndemän i åldersgruppen 18-49 vara 24 %.⁴⁵ 2016 gjordes mätningen i gruppen 18-44 och andelen var då 23 %. Eftersom mätningarna inte har gjorts i samma åldersgrupper kan inget tillförlitligt resultat utläsas, men siffrorna ger ändå en fingervisning om att inga stora omställningar har skett. Det finns däremot andra indikationer på att medelåldern inom kåren fortfarande är för hög. 2016 var 43% av nämndemännen över 65 år. Motsvarande siffra för hela befolkningen är 26 %, vilket visar på att det fortfarande finns en överrepresentation av nämndemän i den äldre generationen.⁴⁶

Det senast aktuella på området är betänkandet *Nämndemannauppdraget – breddad rekrytering och kvalificerad medverkan* från 2013. Där föreslogs en höjning av arvudet; 1000 kr för en heldag och 500 kr för en halvdag. Grunden för detta var att utredningskommittén ansåg det angeläget att betona

⁴² SOU 2002:61 s. 110 f.

⁴³ Jmf prop. 2005/06:180 s. 32.

⁴⁴ SOU 2002:61 s. 121.

⁴⁵ Prop. 1987/88:138 s. 13.

⁴⁶ Domstolsverket: Bli nämndeman, Statistik.

att nämndemännens uppdrag är ett betydande och ansvarsfullt sådant. Samtidigt nämndes också att yngre nämndemän som avslutat sina uppdrag i förtid ofta inte ansåg att ersättningen i sig var den avgörande faktorn till deras avhopp. Däremot var det flera som pekade på att ersättningen i kombination med det tidskrävande uppdraget gjorde nämndemannauppdraget mindre intressant för yngre personer och yrkesverksamma.⁴⁷ I den efterföljande propositionen behandlades inte frågan om en arvodeshöjning, varför nivåerna fortfarande ligger kvar på 500 kr respektive 300 kr.⁴⁸ Så sent som 1 januari 2017 införde regeringen däremot rätten till ersättning för förberedelsearbete och för tjänstgöring efter kl. 16.30.⁴⁹

⁴⁷ SOU 2013:49 s. 337.

⁴⁸ Jmf Prop. 2013/14:169.

⁴⁹ Regeringskansliet: Förbättrade arvoden för nämndemän, 2016.

4 Vilka problem vållar systemet?

Genom åren har ersättningen till nämndemän varit föremål för debatt utifrån flera olika aspekter. I följande avsnitt redogörs för några åsikter som har förts fram i media.

4.1 Arvodet borde höjas

Nämndemännens riksförbund är starka förespråkare för ett höjt arvode till nämndemännen. Förbundets ordförande Linda von Beetzen menar att grunden för demokrati utgörs av tre ben; fria val, yttrandefrihet och oberoende domstolar. Men den nuvarande ersättningsnivån visar att nämndemännens insatser i domstol inte värdesätts av samhället. ”[...] Nämndemännens roll undermineras från en rad olika håll. Situationen är mycket oroväckande och i förlängningen är risken uppenbar att rättssäkerheten påverkas negativt.”, skriver hon.⁵⁰

Även nämndemannen Stefan Blomquist är av åsikten att nämndemannauppdraget måste ses som ett viktigt sådant och att det ska återspeglas vad gäller nämndemäns rekrytering, utbildning och ersättning. Han menar att hela rättskedjan måste stärkas och att det kan göras genom att förstärka nämndemännens roll. Detta ska i sin tur ske genom förbättrade ekonomiska villkor åt nämndemännen; det måste göras en kraftig höjning av arvoden.⁵¹

En annan åsikt som lyfts är att arvoden måste höjas inte bara för att de är uppenbart låga, utan även för att få in lämpliga personer i domstolarna och på så sätt kunna undvika skandaler. Detta menar Max Eskilsson, som i sin krönika i tidningen Norran bland annat kommenterar Solnaden. ”Arvodet för nämndemän måste höjas. Åtminstone om vi långsiktigt vill lyckas få seriösa och lämpliga personer att ta dessa uppdrag.”, skriver han.⁵²

⁵⁰ Von Beetzen, *En vittrande demokratipelare*, Nya Wermlands-Tidningen 2019-11-05.

⁵¹ Blomquist, *Nämndemännens ersättning måste höjas kraftigt*, Dagens Nyheter 2018-05-19.

⁵² Eskilsson, *Har rättsstaten råd att inte uppvärdera nämndemän?*, Norran 2019-10-28.

4.2 Ersättningsfusk

I juni 2018 sändes TV-programmet Kalla Faktas avsnitt ”Nämndemännen” på TV4. Reportrarna bakom Kalla Fakta hade granskat 160 000 utbetalningar till nämndemän. I sin granskning fann man 273 nämndemän som hade fått ut över 2 000 kr om dagen. Av de 273 nämndemännen var det 40 %, alltså runt 110 nämndemän, som hade tagit ut mer i ersättning än vad de egentligen hade rätt till.

En av de nämndemän som lyfts fram i avsnittet är utsedd av Moderaterna och tjänstgör både vid Södertörns tingsrätt och Förvaltningsrätten i Stockholm. Enligt uppgifter som han själv lämnat in till domstolen arbetar han annars som IT-företagare och har en lön på 77 300 kr i månaden. Under tre års tjänstgöring har nämndemannen lämnat in 245 tjänstgöringsrapporter och fått ut runt 1 miljon kr i ersättning för förlorad arbetsinkomst. När Kalla Fakta granskar nämndemannens inkomstdeklarationer framkommer det att han inte har haft någon lön alls under de senaste tre åren. Ändå har han lämnat in lönespecifikationer och intyg om löneavdrag till domstolarna. Intygen kommer från ett bolag han själv äger, och enligt dessa drar bolaget av 3865 kr för varje dag som mannen befinner sig i domstolen. När Kalla Faktas reporter Håkan Enmark ber om att få ställa några frågor berättar nämndemannen själv att han inte har fått någon lön utbetald från bolaget, utan att han lever på inkomsten från domstolen.⁵³ I juni 2019 dömdes nämndemannen för grovt bedrägeri till fängelse i 1 år och 8 månader, och till att betala skadestånd till domstolarna, motsvarande ersättning han felaktigt erhållit.⁵⁴

Även den omtalade nämndemannen som deltog i den så kallade Solna-domen⁵⁵ visade sig ha fuskat med ersättningen. Vid 138 tjänstgöringstillfällen hade hon lämnat in begäran om ersättning för inkomstförlust och fått ut totalt 152 575 kr i ersättning från Solna tingsrätt. Grunden för hennes rätt till ersättning påstod hon vara en anställning hos en stiftelse, och att hon drabbades av inkomstbortfall varje gång hon befann sig i domstolen. I själva verket hade hon ingen anställning. När de ingivna uppgifterna jämfördes med hennes inkomstdeklarationer kunde det konstateras att hon inledningsvis inte haft några inkomster från stiftelsen. Uppgifterna hade sedan rättats hos

⁵³ Kalla fakta, *Nämndemännen*.

⁵⁴ Stockholms TR, B 11484-18.

⁵⁵ HovR B 2728-18. Se även inledningen, s. 6.

Skatteverket för att passa hennes krav på ersättning. I oktober 2019 dömdes nämndemannen av sin egen tingsrätt för att ha begått grovt bedrägeri.⁵⁶

I TV-programmet Kalla Fakta intervjuas också cheferna vid domstolarna för att höra hur kontroller görs. Petra Lundh, som vid tiden för programmets inspelning var lagman vid Södertörns tingsrätt, får frågan om varför man inte kontrollerat nämndemännens inkomstuppgifter. ”Normalt sett så går inte vi till Skatteverket eller andra myndigheter, och det tror jag inte man gör någonstans. Utan vi har helt enkelt tyckt att vi har haft både hängslen och livrem genom att begära in det här. Nu håller vi på att titta över våra rutiner.”, svarar hon.⁵⁷

Även Ylva Norling Jönsson, lagman vid Helsingborgs Tingsrätt, uttrycker viss besvikelse när hon konfronteras med uppgifterna om felaktiga utbetalningar. Hon får frågan om det är rimligt att betala ut hundratusentals kronor utan kontroller. ”Jag får vara självkritisk, vi borde i ljuset av det du säger nu ha gjort fler kontroller. Jag tycker att det är väldigt olyckligt och att det självklart inte är bra om det är så att vi betalar ut ersättning för inkomstförlust till nämndemän när regelverket egentligen inte medger det.”, säger hon i programmet.⁵⁸

⁵⁶ Solna TR, B 6342-18.

⁵⁷ Kalla fakta, *Nämndemännen*.

⁵⁸ Kalla fakta, *Nämndemännen*.

5 Analys

Jag har tidigare besvarat min frågeställning avseende vilka regler som gäller för nämndemän, samt hur ersättningssystemet fungerar. I det förra kapitlet kastades ljus på kritik som har framförts från olika håll mot ersättningssystemets utformning. I detta avsnitt ska den huvudsakliga frågeställningen besvaras; huruvida systemet borde förändras och i så fall hur. För tydlighetens skull delas besvarandet upp i två delar, om systemet borde förändras med anledning av 1) ersättningsfusket, respektive 2) missnöjet mot låga arvodesnivåer.

5.1 Borde systemet förändras på grund av fusket?

För många ses det alldeles säkert som en självklarhet att personer i vårt samhälle som besitter någon form av högre makt och fattar beslut över andra, själva också måste vara föredömen. Detta är anledningen till att politiker, poliser med mera kritiseras så hårt när de gör fel, även om de har begått misstag eller brott helt utanför sin tjänst. Det finns förväntningar att de uppträder som förebilder. Ännu mer självklart borde det vara när det gäller domare som sitter i rättssalen och dömer över andras liv och misstag. Det handlar här om trovärdigheten för hela rättssystemet.

Reportrarna bakom Kalla Fakta kunde i sin granskning hitta omkring 110 nämndemän som hade fuskat med ersättningen de senaste åren. Det framgick inte huruvida granskningen omfattade samtliga nämndemän i Sverige. 110 nämndemän av totalt 8 500 framstår vid första anblicken inte som särskilt många, men observeras bör då att en gräns hade dragits vid 2000 kr per dag. Ubetalningar under detta belopp hade inte undersökts eller redovisats i vart fall inte i programmet, varför det inte framstår som otänkbart att det i själva verket finns fler fuskande nämndemän.

Kring ersättningssystemet finns det tre aktörer; nämndemännen som tar emot ersättning, domstolsväsendet som administrerar och betalar ut ersättning, samt lagstiftningen som reglerar ersättningen. Frågan är vem av de tre som ska bära skulden för att systemet brister när det kommer till fuskandet.

Det kan inledas med att diskutera de som bär huvudrollen i det hela, nämndemännen själva. De befinner sig i domstol med uppgift att skipa rätt och har i enlighet med domareden lovat att döma enligt Sveriges lagar. Därför framstår det som mycket problematiskt att det finns nämndemän som

själva fuskar och bryter mot reglerna. Inte minst väcker det ilska hos befolkningen, som luras på sina skattepengar. Att nämndemän fuskar är dock en fråga som inte går att lösa med hjälp av juridiken. Möjligen är det så att fusket blir en naturlig effekt av att ha "helt vanliga" människor som domare, därför att de kommer bete sig så som helt vanliga människor annars gör i samhället. Att människor emellanåt begår felaktiga handlingar är ett faktum, det är av denna anledning som vi exempelvis behöver ha lagar som kriminaliserar vissa handlingar.

Nästa del att fundera kring är om bristerna är hänförliga till själva lagstiftningen. I RB finns krav på att nämndemännen ska vara lämpliga, inte får vara försatta i konkurs och så vidare. Även om nämndemännen i grunden bara är lekmän ställs det ändå högre krav på dem än på gemene man. Större krav än så kan rimligen inte ställas utan att syftet med att ha nämndemän urholkas. Vad gäller ersättningsförordningen har den vuxit fram och moderniserats i takt med samhällets utveckling och reglerna framstår inte som vaga eller otydliga på något sätt. Tvärtom är det klart specificerat vad bestämmelserna avser. Här kan alltså snabbt konstateras att problematiken inte ligger i själva lagstiftningen.

Återstående är då domstolsväsendet. Precis som lagmännen Petra Lundh och Ylva Norling Jönsson signalerade i Kalla Fakta verkar bristerna ligga i domstolarnas kontroller av de handlingar som nämndemännen ger in. Svårigheten är att varje domstol är sin egen myndighet och har egna tillvägagångssätt för hanteringen. Det är alltså upp till varje domstol hur man vill göra med granskningen av inlämnade uppgifter. Beaktansvärt är också att det med stor sannolikhet är ett tungrott arbete rent administrativt – 8 500 nämndemäns begäran om arvode och ersättningar ska hanteras. Från domstolarnas håll har det också börjat flaggas för att det behövs ändrade rutiner vad gäller kontrollen av intyg. Men domstolarna har en snäv budget och deras huvudsakliga uppgift borde inte vara att granska nämndemän. Systemet med nämndemän bör inte heller få kosta mer för domstolen än vad det egentligen tillför.

Slutsatsen som kan dras utav detta är att det inte är ersättningssystemet i sig som är bekymret i delen som avser fusk. Rätten till ersättning för inkomstförlust framstår i själva verket som en rimlig och modernt avvägd lösning och ger inte anledning till att förändra systemet. Som tidigare påpekat är det kanske så att fusket, beklagligt nog, är en effekt av att ha lekmän i domstol. För att lösa

problemet skulle administrationen kring ersättningarna behöva ses över. Domstolarnas hantering är dock en praktisk fråga som denna uppsats inte syftar till att behandla.

5.2 Borde systemet förändras på grund av missnöjet mot arvodesnivåerna?

Inledningsvis kan sägas att kravet på ett höjt arvode inte verkar vara orimligt som sådant. Som tidigare har redogjorts betalas 500 kr i arvode för en dags tjänstgöring. På arvodet ska det dessutom betalas skatt med 30 %. Det reella arvodet som betalas ut till nämndemännen blir alltså inte särskilt stort. Argumenten som presenteras till stöd för en höjning är, bland annat, att nämndemännens roll behöver stärkas, och att det skulle kunna ske genom ekonomiska förbättringar.

Ytterligare ett argument för ett höjt arvode är att det möjligen skulle minska incitamentet till att fuska med ersättningen, åtminstone till viss del. Rättsprocesserna för att lagföra de fuskande nämndemännen dessutom mycket kostsamma, något som eventuellt hade kunnat sparas in på. I media skrivs också att arvodet borde höjas för att få in rätt personer och därmed minska risken för rättsskandaler och att nämndemän betar sig illa i domstolen.

Men frågan om ett höjt arvode bör inte avgöras utifrån om ersättningsfusket kan minska. Inte heller utifrån aspekten att undvika rättsskandaler. Att förespråka högre arvode för att få in rätt personer framstår närmast som ett tankefel. Om vi måste betala mer för att få nämndemännen att bete sig korrekt bör vi kanske inte ha nämndemän i domstol över huvud taget. Saken bör istället betraktas i ljuset av arvodesreglernas ändamål. Från lagstiftarens sida har utvecklingen av ersättningsreglerna till stor del ämnat att bekämpa problematiken med att den svenska befolkningen inte återspeglas i nämndemannakårens struktur. Det har betonats att kåren framför allt måste få in yngre personer för att motiven bakom att ha lekmän i domstol ska kunna förverkligas. Skulle en höjning av arvodet då vara berättigad? Möjligen, om det skulle främja en allsidig rekrytering.

Emellertid skulle det troligen vara den äldre gruppen nämndemän som främst skulle gynnas av högre arvoden. Detta eftersom äldre människor i regel inte är yrkesverksamma och oftast inte behöver lägga lika mycket tid på familjelivet i jämförelse med yngre personer. Nämndemannauppdraget blir således både en sysselsättning och en ekonomisk vinst, även om

arvoderingen anses vara låg. De yngre nämndemännen har dessutom yttrat att det inte är de ekonomiska villkoren som sådana som gör uppdraget mindre lockande, utan kombinationen av ersättningen och att uppdraget är tidskrävande. Det skulle förmodligen behövas en ordentlig höjning för att göra uppdraget mer attraktivt för de yngre, och ändå skulle frågan om tiden kvarstå.

Ett höjt arvode skulle därmed vara att gå emot vad lagstiftaren vill åstadkomma. År 2016 utgjordes 43 % av nämndemannakåren av personer över 65 år. Motsvarande siffra för hela befolkningen var 26 %, vilket visar på en klar överrepresentation av äldre nämndemän. Som framgått under avsnittet 3.2, utveckling av ersättningssystemet, har syftet med ersättningar till nämndemän varit att åstadkomma en kår som är representativ för den svenska befolkningen. Trots modifieringar av ersättningsreglerna visar statistik på att inga stora förändringar har skett, något som ger stöd för att ersättningar och arvode inte är avgörande för sammansättningen av nämndemän. Det är också värt att uppmärksamma att ett höjt arvode redan har föreslagits en gång. Regeringen valde att inte ta med det i sin proposition, vilket kan betyda att det inte ansågs vara rätt väg att gå.

Slutsatsen jag drar av detta är att dagens ersättningsregler inte är hållbara om målet är att uppnå en nämndemannakår som har en mer varierad sammansättning. Att höja arvodet så som föreslogs i det senaste betänkandet hade snarare fått motsatt effekt till det syfte som ställs upp i både rättegångsbalken och ersättningsförordningen.

5.3 Mina reflektioner

Hur skulle systemet kunna modifieras? Alternativet att slopa rätten till ersättning för inkomstförlust helt och hållet framstår inte som särskilt ändamålsenligt. Visserligen hade domstolarna och Domstolsverket hade kunnat göra stora besparingar om man slapp ersättningsfusk och rättsprocesserna på grund av dessa. Dessutom hade administrationen kring ersättningarna försvunnit. Men utifrån mina resonemang ovan hade det inte lockat yngre nämndemän, varför dagens regler gällande ersättning för inkomstförlust nog borde lämnas orörda.

Det finns däremot anledning att fundera över varför nämndemännen över huvud taget ska arvoderas. Ursprungligen var den allmänna åsikten att uppdraget i sig var så pass hedersamt att det inte behöver ersättas. Sedan dess har dock nämndemannarollen förändrats; från 1983 är

nämndemännen jämställda med de lagfarna domarna i det avseende att de har lika rösträtt. Detta är ett argument för att nämndemännen bör vara arvoderade. Dessutom har arvodet ansetts vara viktigt ur rättvisesynpunkt då andra uppdragstagare inom stat och kommun ofta är arvoderade. Däremot är åtagandet ett lekmannauppdrag, något som enligt lagstiftaren ska återspeglas i ersättningen. Det finns också ett uttryckt krav på att nämndemännen inte ska vara juridiskt utbildade. Det kan tyckas vara något motsägelsefullt att de ska få betalt med anledningen av att de saknar en kvalifikation.

Eventuellt hade systemet kunnat modifieras på så sätt att arvodet skulle slopas helt. Enligt mig är nämndemannuppdraget inget åtagande som ska sysslas med för att tjäna pengar, utan snarare för att man har ett intresse av det svenska rättssystemet. En parallell kan dras till de människor som vittnar i domstol. Till vittnen utbetalas ersättning för faktisk inkomstförlust och för resekostnader, men inget arvode. I realiteten är vittnen lika mycket lekmän som nämndemännen. Visst har nämndemännen genomgått en utbildning, men juridiskt sett är de outbildade.

Att ta bort arvodet och enbart ge ersättning för ren inkomstförlust är ingen åtgärd som skulle få yngre människor att rusa till de politiska partierna för att bli nominerade till kommun- eller landstingsfullmäktige. Däremot tror jag att intresset från den äldre generationen förmodligen skulle svalna något. På så vis skulle yngre nämndemän ges större tillträde till nämndemannaposterna och effekterna av lagstiftningen hade blivit mer ändamålsenlig. Denna åtgärd hade troligen behövt kombineras med några andra förändringar. Till exempel är det troligt att tillströmningen av personer från olika grupper i samhället, både yrkesmässigt och åldersmässigt, hade kunnat öka om den politiska anknytningen hade reducerats. Uppenbarligen är också tjänstgöringsfrekvensen och tiden som spenderas i domstol en betydelsefull faktor för yngre och yrkesverksamma nämndemän, varför även denna fråga borde bli föremål för en revidering. Även om nämndemän har en lagstadgad rätt att vara lediga från sitt ordinarie arbete är det inte otänkbart att arbetstagare ändå avstår från uppdraget, för att inte ställa till med för mycket problem för sin arbetsgivare. Detta är områden som det i uppsatsen inte har funnits utrymme att skriva om men som hade varit intressanta att undersöka närmare. Sammanfattningsvis är ersättningsvillkoren en komplex fråga inom ramen för nämndemannasystemets vara eller icke vara. Det återstår att se hur debatten kring nämndemän utvecklas och vad lagstiftaren i framtiden gör för att råda bot på dilemmat med en icke-representativ nämndemannakår.

Käll- och litteraturförteckning

KÄLLOR

Tryckta källor

Utredningsbetänkanden

SOU 2002:61 Framtidens nämndemän

SOU 2013:49 Nämndemannauppdraget – breddad rekrytering och kvalificerad medverkan

Propositioner

Prop. 2005/06:180 Ett stärkt nämndemannainstitut

Prop. 2013/14:169 Nämndemannauppdraget – stärkt förtroende och högre krav

Elektroniska källor

Domstolsverket, Folder, *Bli nämndeman*, dnr 96-2017

http://www.blinamndeman.se/Publikationer/folder_bli_namndeman_2019_webb.pdf

Domstolsverket, Bli nämndeman, Frågor och svar

www.blinamndeman.se/Bli-namndeman/Fragor--svar, besökt 2019-12-09

Domstolsverket, Bli nämndeman, Så blir du vald

www.blinamndeman.se/Bli-namndeman/Sa-blir-du-vald, besökt 2019-12-09

Domstolsverket, Bli nämndeman, Statistik

<http://www.blinamndeman.se/Bli-namndeman/Om-kampanjen/Pressrum/Statistik/>, besökt 2019-12-20

Domstolsverket, Bli nämndeman, Om uppdraget

<http://www.blinamndeman.se/Bli-namndeman/Om-uppdraget/Utbildning/>, besökt 2019-12-08

Domstolsverket, *Ersättningar till nämndemän*, 2019

http://www.blinamndeman.se/upload/Bli_namndeman_bilder/Dokument/1/Ersattning%20till%20namndeman%20och%20vissa%20andra%20uppdragstagare%20inom%20domstolsvasendet.pdf?epslanguage=sv, besökt 2019-11-25

Domstolsverket, *Information till arbetsgivare*, 2019

<http://www.blinamndeman.se/upload/Bli_namndeman_bilder/Dokument/1/Information%20till%20arbetsgivare_sept%202019.pdf?epslanguage=sv>, besökt 2019-11-28

Kalla Fakta, *Nämndemännen*, TV4, sändes 2018-06-04, ansvarig utgivare: Viveka Hansson

<<https://www.tv4play.se/program/kalla-fakta/3970995>>

Regeringskansliet, Förbättrade arvoden för nämndemän, Pressmeddelande från

Justitiedepartementet 2016-10-19

<<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2016/10/forbatttrade-arvoden-for-namndeman/>>, besökt 2019-12-09

Thornefors, Christer, Rättegångsbalk (1942:740) 4 kap. 11 §, Lexino 2017-05-08, besökt 2019-11-29

LITTERATUR

Böcker

Bernitz, Ulf (2014) *Finna rätt: juristens källmaterial och arbetsmetoder*, trettonde upplagan, Norstedts tryckeri

Diesen, Christian (1996) *Lekmän som domare*, Norstedts tryckeri

Sandgren, Claes (2018) *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare: Ämne, material, metod och argumentation*, Norstedts tryckeri

Artiklar

Blomquist, Stefan, *Nämndemännens ersättning måste höjas kraftigt*, Dagens Nyheter, 2018-05-19

<<https://www.dn.se/asikt/namndemannens-ersattning-maste-hojas-kraftigt/>>, läst 2019-12-17

Eskilsson, Max, *Har rättsstaten råd att inte uppvärdera nämndemän?*, Norran, 2019-10-28.

<<https://www.norran.se/asikter/kronikor/har-rattsstaten-rad-att-inte-uppvardera-namndeman/>>, läst 2019-12-20

Teodorescu, Alice, *Hög tid att avskaffa nämndemännen*, Göteborgs-Posten, 13 mars 2019

<<https://www.gp.se/ledare/hog-tid-att-avskaffa-namndemannen-1.13968952>>, läst 2019-11-29

Von Beetzen, Linda, *En vittrande demokratipelare*, Nya Wermlands-Tidningen, 2019-11-05
<<https://www.nwt.se/2019/11/05/en-vittrande-demokratipelare/>>, läst 2019-12-17

Rättsfallsförteckning

Svea Hovrätt, mål B 2728-18, dom 2018-12-02

Solna tingsrätt, mål B 6342-18, dom 2019-10-15

Stockholms tingsrätt, mål B 11484-18, dom 2019-06-04